

Utbildningsinspektion i Toltorpsskolan, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av genomförandet.....	4
Bedömning av förutsättningarna	6

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Toltorpsskolan den 30 och 31 augusti 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Mölndals kommun och Toltorpsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Toltorpsskolan intervjuades rektor, lärare, fritidspedagoger, skolsköterska och elever samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass och årskurserna 1–6. Även andra iakttagelser i skolmiljön

och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Toltorpsskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	135
Förskoleklass	28
Grundskola	242

Toltorpsskolan är belägen i ett småhusområde i Toltorpsdalen intill Mölndals kommungräns till Göteborg, nära natur och allmänna kommunikationer. Skolans verksamhet innehåller förskoleklass, grundskola årskurserna 1–6 samt skolbarnsomsorg, totalt 242 barn. Skolan består av tre olika byggnader av skiftande ålder runt en stor, asfalterad skolgård. ”Nya skolan” från 1974 inrymmer årskurserna 4–6 och klassrummen är placerade runt en studiehall med datorer och ett grupprum. I studiehallen finns också skolans bibliotek. I denna byggnad inryms även lokaler för slöjdundervisning, skolsköterskans mottagning, rektorns arbetsrum samt pedagogernas gemensamma arbetsrum och matsal. I den 90 år gamla ”Träskolan” inryms förskoleklass, fritidshem och årskurs 1. ”Stenskolan” byggdes på 1940-talet och där inryms årskurserna 2 och 3 samt fritidshem.

Eftersom förskoleklassens och fritidshemmens verksamhet är integrerad i skolan är denna rapport i stora delar tillämplig på hela skolans verksamhet.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Toltorpsskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Toltorpsskolan präglas av en god social gemenskap och ett öppet klimat, såväl elever emellan som mellan elever och personal. Eleverna vid skolan är i allmänhet mycket studiemedvetna och ambitiösa och rektorn uttrycker att ”problemet är inte att nå kursplanernas mål utan att hela tiden ge eleverna utmaningar”. De nationella proven i årskurs 5 visar att nära nog alla elever når målen för utbildningen i ämnena svenska, engelska och matematik. Eleverna och personalen är, trots att skolan i vissa delar är gammal och sliten, stolta över sin skola.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolans handlingsplan mot kränkande behandling uppfyller inte de krav som ställs på en likabehandlingsplan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör systematiskt följa upp och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

- Elevernas inflytande över det egna lärandet bör öka.
- Elevernas kunskaper om målen i läroplanen och i de nationella kursplanerna bör förbättras.
- Skolans kvalitetsredovisning bör förbättras.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper

I Toltorpsskolans kvalitetsredovisning uttrycker skolan som sitt gemensamma långsiktiga mål: ”Vi utvecklar arbetssätt så att barnet får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar och stimuleras att använda hela sin förmåga”.

Förskoleklassen och årskurs 1 är belägna i samma skolhus och personalen bildar ett eget arbetslag där lärare, fritidspedagoger och elevassistent ingår. Inspektörerna bedömer att förskoleklassen har förutsättningar att ge eleverna goda möjligheter till utveckling och lärande som grund för fortsatt skolgång.

Tabell 1. Nationella ämnesprov årskurs 5.

	2004	2005	2006
Andel elever i procent som har uppnått målen i:			
Svenska	100	98	100
Engelska	100	100	94
Matematik	100	100	92

Enligt de tre senaste årens kvalitetsredovisningar visar resultaten på de nationella proven i årskurs 5 att måluppfyllelsen i ämnena svenska, engelska och matematik är god. Nära nog alla elever når de mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det femte skolåret. Skolan följer inte elevernas kunskapsutveckling efter att de har lämnat utbildningen i årskurs 6 varför skolan saknar kunskap om elevernas resultat i årskurs 9.

Inspektörerna bedömer att det i Toltorpsskolan finns ett tillfredsställande system för att diagnostisera och dokumentera elevernas kunskapsutveckling i ämnena svenska, engelska, matematik och slöjd. Däremot redovisas få exempel på uppföljning och analys av kunskapsutvecklingen i skolans övriga ämnen i relation till de kunskapsmål som anges i läroplan och kursplaner. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla sin uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen.

Normer och värden

Vid inspektionstillfället noterar inspektörerna att skolan präglas av en god social gemenskap och ett öppet klimat, såväl elever emellan som mellan elever och personal. Enligt elever, lärare och rektorn är kränkande behandling mycket ovanlig vid skolan och eleverna uttrycker att de trivs och känner sig trygga.

Vid skolan finns ett ”mobbingteam” vars uppgift är att ”förebygga mobbning och att få slut på pågående mobbning”. Teamet som består av rektor, skolskö-

terska och pedagogisk personal, utbildar och stöttar de kamrattstödare som utses i klasserna och som, som namnet anger, skall vara ett stöd för eleverna på skolan.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolläring och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Ett av skolans uppdrag är att ge eleverna ett successivt större inflytande över såväl verksamheten i stort som över sitt lärande. Vid studier av dokument från skolan och i intervjuer och samtal med lärare framgår att lärarna inte gemensamt har tänkt igenom hur de åstadkommer en utveckling i elevernas inflytande från förskoleklassen till och med skolår 6.

I läroplanen anges att skolan skall klargöra vilka mål som gäller för utbildningen. När undervisningen planeras tillsammans med eleverna utifrån de nationella kursplanernas mål att uppnå och mål att sträva mot, ökar elevernas möjligheter att bli delaktiga i utbildningen och att förstå vilka kunskaper den skall leda till. Eleverna på Toltpsskolan efterfrågar inte inflytande över lärandet eller hur undervisningen läggs upp. Lärare och elever ger exempel på hur man kan påverka genom att välja redovisningsform, vad man studerar inom ett givet tema, om man vill studera ensam eller i par eller välja fritt vad man vill göra när man är klar med det som alla i klassen arbetar med. Verksamhetsbesök och intervjuer visar att det finns brister i elevernas kunskaper om målen för utbildningen i många ämnen. Eleverna uttrycker till inspektörerna att de tror att läraren eller rektorn bestämmer vad de skall lära. Inspektörerna bedömer att Toltpsskolan bör förbättra arbetet med att utveckla elevernas delaktighet i sitt eget lärande och i undervisningens utformning.

Eleverna vid Toltpsskolan upplever att klassråd och elevråd ger inflytande och möjlighet att påverka lokaler, skolgård och andra praktiska frågor, men inte frågor som rör undervisningen.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling.

Kommunen/huvudmannen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra fortsatta kränkningar. I pla-

nen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Ser vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2007:7).

Vid inspektionstillfället hade Toltorpsskolan ett handlingsprogram mot kränkande behandling i enlighet med läroplanen och ett utkast till en likabehandlingsplan. Planen skall läsas och diskuteras i arbetslag, elevråd och i brukarrådet under hösten 2006. En förankrad likabehandlingsplan skall skrivas i januari 2007. Inspektörerna bedömer att skolans handlingsprogram mot kränkande behandling inte uppfyller kraven för vad en likabehandlingsplan skall innehålla.

Vid Toltorpsskolan finns ett brukarråd. Rådet är i första hand ett forum för diskussion och informationsutbyte mellan skola och föräldrar.

Organisation, arbetssätt och innehåll i undervisningen

Vid Toltorpsskolan arbetar personalen i fyra arbetslag, ett för förskoleklassen, årskurs 1 och tillhörande fritidshem, ett för årskurserna 2 och 3 med tillhörande fritidshem, ett för årskurserna 4 till 6 samt ett för övrig personal. I var och en av de tre byggnaderna som skolan består av, finns ett arbetslag. Arbetslaget med övrig personal, består av rektorn, beshpisingpersonal, skolsköterska, vaktmästare samt en förskollärare. Alla elever i förskoleklassen och årskurserna 1–3 har också plats på fritidshemmen. Från och med hösten 2006 erbjuder skolan även elever i årskurs 4 fritidshemsplats på skolan.

Inom arbetslagen arbetar skolan i allmänhet med en modell där en lärare svarar för en åldershomogen grupp enligt traditionell klassmodell. Antalet elever i klasserna varierar mellan 20 och 33 och snittet är 26,6 elever per klass.

Inspektörerna ser vid klassrumsbesöken exempel på variationer i arbetsformerna där diskussioner och eget skapande är grund för lärandet. Eleverna har tillgång till datorer och särskilt eleverna i årskurserna 4–6 använder dessa som ett verktyg i lärandet. Temaarbeten förekommer enligt eleverna någon gång om året.

Individanpassning och stöd

Eleverna vid Toltorpsskolan är i allmänhet mycket studiemedvetna och ambitiösa och rektorn uttrycker att ”problemet är inte att nå kursplanernas mål utan att hela tiden ge eleverna utmaningar”. Få elever har behov av särskilda stödåtgärder men skolan har rutiner för att tidigt upptäcka dessa elever. Under läsåret 2004/05 upprättades 8 åtgärdsprogram. Skolan redovisar 22 elever med annat modersmål än svenska och rektorn intygar att elever som är i behov av studiehandledning på sitt modersmål får det. Inspektörerna bedömer att Toltorpsskolan erbjuder det stöd som eleverna är i behov.

Utvärdering av lärandet

Vid skolan genomförs regelbundna utvecklingssamtal och såväl elever som föräldrar uttrycker att samtalen tillgodoser deras behov av att få och delge information. Vid samtalet upprättas individuella utvecklingsplaner och skolan har under senhösten 2006 enats om en inköpt modell av individuell utvecklingsplan som skall prövas under läsåret 2006/07. Eleverna samlar under sin tid på skolan en digital portfolie som de får behålla när de slutar på skolan.

Utifrån klassrumsobservationer och intervjuer med elever och personal är inspektörernas bedömning att eleverna endast i ringa grad är medvetna om målen i läroplanen och de nationella kursplanerna. Målen är inte tydliggjorda i det dag-

liga arbetet men eleverna uttrycker att de lär sig mycket i skolan och att det är roligt att lära. Inspektörerna bedömer att elevernas kunskaper om målen i läroplanen och i de nationella kursplanerna bör förbättras.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. skall bland annat varje skola som ingår i det offentliga skolväsendet och varje kommunalt bedrivit fritidshem årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningarna skall innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder kommunen respektive skolan eller fritidshemmet avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningarna skall verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas.

Toltorpsskolans kvalitetsredovisning följer den mall som har utarbetats av Mölndals kommun. Skolans kvalitetsredovisning är en del av skolans verksamhetsberättelse och en utvärdering av skolans verksamhetsplan. Vid inspektionstillfället är endast kvalitetsredovisningen för år 2004/05 tillgänglig. Denna redovisar bl.a. skolans utvecklingsområden och resultat på nationella prov. Utifrån intervjuer med lärarna bedömer inspektörerna att skolans kvalitetsredovisning i viss mån påverkar verksamhetens utveckling men att den inte är ett förankrat redskap i personalgruppen för förbättringsarbete och kvalitetssäkring utan mer ses som ett sätt att beskriva verksamheten för kommunens ledning. Inspektörerna bedömer därför att skolans kvalitetsredovisning bör utvecklas så att den blir ett redskap i det kontinuerliga förbättringsarbetet.

Ledning och intern kommunikation

Rektorn för Toltorpsskolan är chef och ledare för 34 medarbetare. Hon är utbildad mellanstadie lärare, har lång erfarenhet som rektor och har genomgått den statliga rektorsutbildningen. Hon har arbetat som rektor på skolan sedan 1998. Under hennes ledning har skolan vänt trenden att föräldrar och elever väljer andra skolor, till att bli vald. Rektorn har en central roll på skolan, är känd av alla och väl förtrogen med verksamheten. Inspektörernas bedömning är att rektorn har personalens förtroende och att hon upplevs som stödjande och lyssnande.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Vid Toltorpsskolan finns avsatt en till två timmar i veckan till elevens val. Eleverna är dock inte medvetna om begreppet elevens val. Enligt rektorn sker elevens val inom klas-

sens ram. Inspektörerna vill påpeka att skolan bör förtydliga innebörden av elevens val för eleverna.

Modersmålsundervisning erbjuds och tillgodoses i önskad utsträckning.

Vid inspektionstillfället finns ingen elev vid skolan som studerar svenska som andra språk.

Det finns en tradition på Toltorpsskolan att eleverna i år sex åker på lägerskola. Föräldrarna vid skolan arrangerar Toltorpsskolans dag då pengar samlas in för att används till lägerskoleverksamhet för eleverna i årskurs 6. Om de insamlade medlen inte räcker betalar eleverna c:a 300 kronor till lägerskolan. För bedömning av avgiftens storlek hänvisas till den sammanfattande bedömning av avgifter som görs i kommunrapporten för Mölndals kommun.

Personal

Toltorpsskolan har liten omsättning av personal och många har arbetat länge på skolan. De uttrycker också att de trivs och att de är stolta för sina elever och sin skola. Klasserna är stora men andelen elever i behov av särskilt stöd är litet. Lärarna har utbildning för den utbildning de i huvudsak bedriver och är i allmänhet engagerade och kunniga.

Skolan prioriterar följande kompetensutvecklingsområden under perioden 2005 – 2007:

- PBS, problembaserad skolutveckling enligt modell från Karlstads universitet.
- IUP, framtagande av individuella utvecklingsplaner.
- Lärstilar.
- IT
- Samarbete

Skolan har 5,7 lärare per hundra elever, Mölndals kommun har 7,0 och i riket finns 8,0 lärare per hundra elever.

Materiella resurser

Inspektörerna bedömer att tillgången av läromedel, pedagogisk materiel och andra hjälpmedel möjliggör en tidsenlig utbildning och att eleverna når de nationella målen. Datorutrustning finns och används i undervisningen och skolan har tillgång till bibliotek.

Lokalerna är av skiftande kvalitet och ålder och ett återkommande inslag i elevrådsarbetet är gymnastiksalens storlek och duschrummens beskaffenhet. Enligt läraren i idrott och hälsa måste klasserna då och då använda annan gymnastiksal för att alla moment i ämnet skall kunna genomföras. Skolgården är rymlig och inbjuder tillsammans med den angränsande skolskogen till lek och spel. Eleverna och personalen är, trots att skolan i vissa delar är gammal och sliten, stolta för sin skola. Detta visar sig också genom att inget klotter förekommer.

Datum	Ort
2007-05-09	Göteborg

Egon Andersson
Liselotte Hakeberg
Sven-Olof Lundin